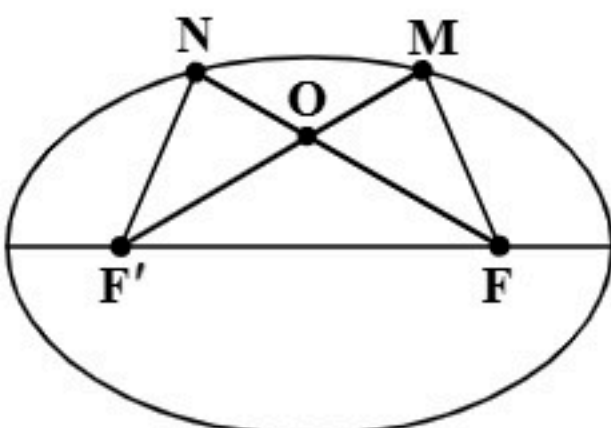

ردیف	نمره	سوال
۱	۱/۵	<p>درستی یا نادرستی موارد «الف» و «ب» را تعیین کنید و جاهای خالی را در موارد «پ» و «ت» کامل کنید.</p> <p>الف) اگر A ماتریس همانی و B ماتریس هم مرتبه با A باشد، آنگاه حاصل ضرب آن‌ها تعویض پذیر است.</p> <p>ب) اگر $A = \begin{bmatrix} 1 & \sqrt{3} \\ 2 & 2 \\ \sqrt{3} & -1 \\ 2 & -2 \end{bmatrix}$ باشد، آنگاه $A^{2025} = I$.</p> <p>پ) دترمینان ماتریس $A = \begin{bmatrix} 1 & 2 & -3 \\ 1 & 0 & -1 \\ 2 & 1 & 2 \end{bmatrix}$ برابر است.</p> <p>ت) اگر $A = \begin{bmatrix} m & 8 \\ 3 & -4 \end{bmatrix}$ وارون پذیر نباشد، m برابر است.</p>
۲	۱/۵	<p>اگر $A = [a_{ij}]_{3 \times 3}$ که $a_{ij} = \begin{cases} i-2j & i < j \\ 1 & i = j \\ -i+j & i > j \end{cases}$ باشد، ماتریس $A^2 + I$ را به دست آورید.</p>
۳	۱	<p>اگر $A = [a_{ij}]_{2 \times 2}$ و $A^4 = 625$ باشد، حاصل $\frac{ 4A }{ 2A^{-1} }$ را به دست آورید.</p>
۴	۱	<p>دستگاه معادلات $\begin{cases} 3x + 2y = 4 \\ x - y = 3 \end{cases}$ را به روش ماتریس وارون حل کنید.</p>
۵	۱	<p>مقدار k را چنان بیابید که دستگاه معادلات $\begin{cases} kx + 3y = k^2 \\ 3x + ky = k - 6 \end{cases}$ بی شمار جواب داشته باشد.</p>
۶	۰/۵	<p>جمله زیر را با عبارات مناسب کامل کنید.</p> <p>«همه نقاط روی سهمی $(y-1)^2 = -8(x+1)$ از نقطه و خط به فاصله یکسان قرار دارند.»</p>
۷	۱/۲۵	<p>نقطه A و خط d در صفحه مفروض اند. نقطه‌ای را بیابید که از A به فاصله ۲ واحد و از d به فاصله ۳ واحد باشد. (در وجود و تعداد جواب‌ها بحث کنید.)</p>
۸	۱	<p>وضعیت دایره به معادله $x^2 + y^2 - 6x - 2y + 9 = 0$ را نسبت به دایره‌ای به مرکز مبدأ مختصات و شعاع ۱ واحد مشخص کنید.</p>
۹	۱	<p>معادله دایره‌ای به مرکز $(1, -1)$ را بنویسید که روی خط $4x - 3y = 2$ و تری به طول ۶ جدا کند.</p>
۱۰	۱	<p>اگر $A(2, 12)$ و $A'(2, -8)$ دو سر قطر بزرگ یک بیضی با خروج از مرکز $\frac{3}{5}$ باشند، فاصله کانونی بیضی را بیابید.</p>

ردیف	نمره	سوال
۱۱	۱	<p>در بیضی شکل زیر، اگر $MF = NF'$ باشد، ثابت کنید $OF = OF'$.</p>
۱۲	۱	<p>معادله سهمی را تعیین کنید که مختصات رأس و کانون آن به ترتیب $(۲, ۱)$ و $(۲, -۱)$ باشد، سپس معادله خط هادی آن را بنویسید.</p>
۱۳	۱/۲۵	<p>در سهمی به معادله $y^2 = 4x - 4y$ مختصات رأس، مختصات کانون و معادله خط هادی سهمی را به دست آورید.</p>
۱۴	۱/۲۵	<p>درستی یا نادرستی موارد «الف» و «ب» را تعیین کنید و جاهای خالی را در موارد «پ» و «ت» کامل کنید.</p> <p>الف) خط به معادله $\begin{cases} y = -4 \\ z = 4 \end{cases}$ بر صفحه xOz عمود است.</p> <p>ب) معادله صفحه موازی صفحه xOy که از نقطه $A(-3, -4, -5)$ می گذرد به صورت $z = -5$ است.</p> <p>پ) حاصل $\vec{k} \times (\vec{i} \times \vec{j}) + \vec{k} \cdot (\vec{i} \cdot \vec{j})$ برابر است.</p> <p>ت) اگر بردارهای \vec{a} و \vec{b} بر هم عمود بوده و اندازه آنها با هم برابر باشد، آنگاه بردارهای $\vec{a} + \vec{b}$ و $\vec{a} - \vec{b}$ یکدیگر هستند.</p>
۱۵	۱/۵	<p>اگر $\vec{a} = (\frac{3}{4}, -\frac{1}{4}, \frac{1}{4})$ و $\vec{b} = (1, 0, 1)$ باشند، تصویر قائم بردار $2\vec{a} - \vec{b}$ را بر امتداد بردار \vec{b} به دست آورید و سپس اندازه آن را نیز محاسبه کنید.</p>
۱۶	۱/۷۵	<p>اگر مساحت مثلث ایجاد شده بر روی دو بردار \vec{a} و \vec{b} برابر ۶ و اندازه بردارهای \vec{a} و \vec{b} به ترتیب ۳ و ۸ باشد، حاصل $(\vec{a} + 2\vec{b}) \cdot (\vec{a} - \vec{b})$ را به دست آورید. (زاویه بین دو بردار \vec{a} و \vec{b} کمتر از 90° است.)</p>
۱۷	۱/۵	<p>بر روی سه بردار $\vec{a} = 2\vec{i} - \vec{j}$، $\vec{b} = \vec{j} + 3\vec{k}$ و $\vec{c} = 4\vec{i} - \vec{k}$ یک متوازی السطوح ساخته شده است. اگر قاعده این متوازی السطوح بردارهای \vec{a} و \vec{b} باشند، ارتفاع متوازی السطوح را حساب کنید.</p>

موفق باشید

ویژه پایه دوازدهم

اردیبهشت ۱۴۰۴

گزینهدو
مؤسسه آموزشی فرهنگی

دفترچه پاسخ تشریحی

ارزشیابی تشریحی مرحله ۴

هندسه ۳ (رشته ریاضی و فیزیک)

۱۴۰۳_۱۴۰۴

-۱

$$A = I \Rightarrow AB = IB = BI = B$$

الف) درست؛ زیرا:

ب) نادرست؛ زیرا:

$$A^2 = \begin{bmatrix} \frac{1}{2} & \frac{\sqrt{3}}{2} \\ \frac{\sqrt{3}}{2} & -\frac{1}{2} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \frac{1}{2} & \frac{\sqrt{3}}{2} \\ \frac{\sqrt{3}}{2} & -\frac{1}{2} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix} = I \Rightarrow \begin{cases} \text{زوج } n: A^n = I \\ \text{فرد } n: A^n = A \end{cases} \Rightarrow A^{2025} = A$$

پ) -۱۰؛ زیرا با بسط نسبت به سطر دوم، داریم:

$$\begin{vmatrix} 1 & 2 & -3 \\ 1 & 0 & -1 \\ 2 & 1 & 2 \end{vmatrix} = -1(4+3) + 1(1-4) = -7-3 = -10$$

ت) -۶؛ زیرا برای وارون پذیر نبودن، دترمینان A باید صفر باشد، پس:

$$\begin{vmatrix} m & 8 \\ 2 & -4 \end{vmatrix} = 0 \Rightarrow -4m - 24 = 0 \Rightarrow m = -6$$

-۲

$$A = \begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} & a_{13} \\ a_{21} & a_{22} & a_{23} \\ a_{31} & a_{32} & a_{33} \end{bmatrix}$$

$$A = \begin{bmatrix} 1 & -3 & -5 \\ -1 & 1 & -4 \\ -2 & -1 & 1 \end{bmatrix}$$

$$A^2 = \begin{bmatrix} 1 & -3 & -5 \\ -1 & 1 & -4 \\ -2 & -1 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 1 & -3 & -5 \\ -1 & 1 & -4 \\ -2 & -1 & 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 14 & -1 & 2 \\ 6 & 8 & -3 \\ -3 & 4 & 15 \end{bmatrix}$$

$$A^2 + I = \begin{bmatrix} 14 & -1 & 2 \\ 6 & 8 & -3 \\ -3 & 4 & 15 \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 15 & -1 & 2 \\ 6 & 9 & -3 \\ -3 & 4 & 16 \end{bmatrix}$$

-۳

نکته: $|kA_{n \times n}| = k^n |A_{n \times n}|$ و $|A^{-1}| = \frac{1}{|A|}$ ، $|A^n| = |A|^n$

$$|A^4| = 625 \Rightarrow |A|^4 = 5^4 \Rightarrow |A| = \pm 5$$

$$\frac{|4A|}{|2A^{-1}|} = \frac{4^2 |A|}{2^2 |A^{-1}|} = \frac{16 |A|}{4 |A^{-1}|} = \frac{16 |A|}{4} \cdot \frac{1}{|A|} = 4 \frac{|A|}{|A|} = 4 |A|^2 = 4 \times 25 = 100$$

-۴

نکته: در حالت کلی اگر $A = \begin{bmatrix} a & b \\ c & d \end{bmatrix}$ ماتریس ضرایب و $B = \begin{bmatrix} e_1 \\ e_2 \end{bmatrix}$ ماتریس مقادیر معلوم و $X = \begin{bmatrix} x \\ y \end{bmatrix}$ ماتریس مجهولات دستگاه دو

معادله و دو مجهول $\begin{cases} ax + by = e_1 \\ cx + dy = e_2 \end{cases}$ باشند، در این صورت دستگاه مذکور به شکل معادله ماتریسی $AX = B$ نوشته شده و در صورتی که

ماتریس A وارون پذیر باشد یا $|A| \neq 0$ با ضرب A^{-1} از چپ در معادله فوق می توان مجهولات را به صورت زیر به دست آورد:

$$AX = B \Rightarrow A^{-1}(AX) = A^{-1}B \Rightarrow (A^{-1}A)X = A^{-1}B \Rightarrow IX = A^{-1}B \Rightarrow X = A^{-1}B$$

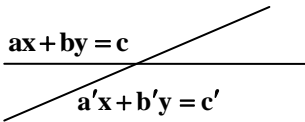
$$A = \begin{bmatrix} 3 & 2 \\ 1 & -1 \end{bmatrix}, B = \begin{bmatrix} 4 \\ 3 \end{bmatrix} \Rightarrow AX = B$$

$$X = \begin{bmatrix} x \\ y \end{bmatrix} = A^{-1} \times B = \frac{1}{-3-2} \begin{bmatrix} -1 & -2 \\ -1 & 3 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 4 \\ 3 \end{bmatrix} = -\frac{1}{5} \begin{bmatrix} -10 \\ 5 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 2 \\ -1 \end{bmatrix} \Rightarrow \begin{cases} x = 2 \\ y = -1 \end{cases}$$

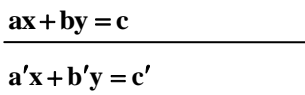
نکته: سه حالت زیر را برای دستگاه $\begin{cases} ax+by=c \\ a'x+b'y=c' \end{cases}$ می توان در نظر گرفت:

الف) اگر $\frac{a}{a'} \neq \frac{b}{b'}$ ، در این صورت دو خط متقاطع اند و دستگاه یک جواب یکتا دارد.

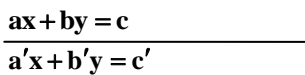
ب) اگر $\frac{a}{a'} = \frac{b}{b'}$ ، در این صورت دو خط موازی اند و یکی از دو حالت زیر می تواند رخ دهد:

(۱) $\frac{a}{a'} = \frac{b}{b'} \neq \frac{c}{c'}$ ، در این حالت دو خط موازی اند و هیچ نقطه اشتراکی ندارند، لذا دستگاه هیچ جوابی ندارد.

(۲) $\frac{a}{a'} = \frac{b}{b'} = \frac{c}{c'}$ ، در این حالت دو خط موازی اند و روی یکدیگر واقع اند یا به عبارتی هر دو معادله یک خط را نشان می دهند، لذا

دستگاه تعداد بی شمار جواب دارد و هر نقطه ای که در یکی از معادلات صدق کند، در دیگری هم صدق می کند.

در حالتی که $\frac{a}{a'} = \frac{b}{b'} = \frac{c}{c'}$ باشد، دستگاه بی شمار جواب دارد، پس:

روش اول:

$$\frac{k}{3} = \frac{2}{k} = \frac{k^2}{k-6} \Rightarrow k^2 = 9 \Rightarrow k = \pm 3 \Rightarrow \begin{cases} \xrightarrow{k=3} \begin{cases} \frac{3}{3} = \frac{3}{3} = \frac{9}{-3} \quad \times \\ \frac{-3}{3} = \frac{3}{-3} = \frac{9}{-9} \quad \checkmark \end{cases} \Rightarrow k = -3 \\ \xrightarrow{k=-3} \begin{cases} \frac{3}{3} = \frac{3}{3} = \frac{9}{-3} \quad \times \\ \frac{-3}{3} = \frac{3}{-3} = \frac{9}{-9} \quad \checkmark \end{cases} \Rightarrow k = -3 \end{cases}$$

روش دوم:

$$\frac{k}{3} = \frac{2}{k} = \frac{k^2}{k-6} \Rightarrow k(k-6) = 2k^2 \Rightarrow 2k^2 + 6k = 0 \Rightarrow 2k(k+3) = 0 \Rightarrow \begin{cases} k=0 \text{ غلط} \\ k=-3 \Rightarrow \frac{-3}{3} = \frac{3}{-3} = \frac{9}{-9} \quad \checkmark \Rightarrow k = -3 \end{cases}$$

$$x = 1, (-3, 1)$$

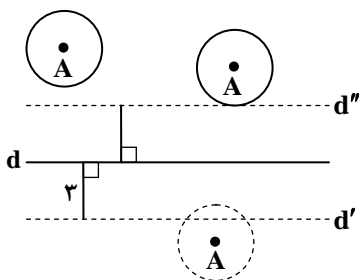
زیرا کلیه نقاط روی سهمی از کانون و خط هادی سهمی به فاصله یکسان قرار دارند، پس:

رأس $S(-1, 1)$

$$-fa = -8 \Rightarrow a = 2$$

سهمی افقی روبه چپ $\Rightarrow \begin{cases} \text{کانون } F(-3, 1) \\ \text{خط هادی } x = 1 \end{cases}$

مکان هندسی نقاطی که از A به فاصله ۲ سانتی متر باشد یک دایره به مرکز A و شعاع ۲ سانتی متر است. نقاطی که از خط d به فاصله ۳ سانتی متر باشد دو خط d' و d'' در طرفین خط d به موازات d است. محل برخورد دو خط d' و d'' با دایره مطابق شکل جواب مسأله است.

اگر یکی از دو خط d' یا d'' دایره را قطع کند، مسأله ۲ جواب دارد.

اگر یکی از دو خط d' یا d'' بر دایره مماس باشد، مسأله ۱ جواب دارد.

اگر هیچ یکی از دو خط d' یا d'' دایره را قطع نکند مسأله جواب ندارد.

دقت کنید که با توجه به اندازه های مسئله، حالتی که دایره بر هر دو خط d' و d'' مماس باشد، یا حالتی که بر یکی مماس و دیگری را در دو نقطه قطع کند و یا اینکه هر دو خط را در دو نقطه قطع کند، امکان پذیر نیست.

-۸

برای تعیین وضعیت دو دایره، ابتدا مرکز و شعاع هر دو دایره را محاسبه و سپس OO' یا طول خط‌المركزین را محاسبه و با مجموع دو شعاع و قدرمطلق تفاضل دو شعاع مقایسه می‌کنیم.

$$x^2 + y^2 - 6x - 2y + 9 = 0 \Rightarrow O(3, 1), R = \frac{1}{2}\sqrt{36 + 4 - 36} = 1$$

دایره به مرکز مبدأ مختصات و شعاع ۱

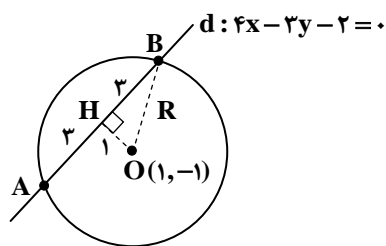
$$O'(0, 0), R' = 1$$

$$d = OO' = \sqrt{9 + 1} = \sqrt{10}$$

$\sqrt{10} > 1 + 1 \Rightarrow d > R + R' \Rightarrow$ دو دایره متخارج

-۹

می‌دانیم قطر عمود بر وتر دایره آن وتر را نصف می‌کند: $AH = BH = 3$

$$OH = \frac{|4 + 3 - 2|}{\sqrt{16 + 4}} = \frac{5}{5} = 1$$

$$\Rightarrow R^2 = 1^2 + 3^2 = 10$$

$$\Rightarrow (x-1)^2 + (y+1)^2 = 10$$

$$x^2 - 2x + 1 + y^2 + 2y + 1 = 10 \Rightarrow x^2 + y^2 - 2x + 2y - 8 = 0$$

-۱۰

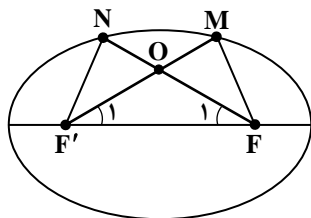
نکته: خروج از مرکز هر بیضی با طول قطر بزرگ $2a$ و اندازه فاصله کانونی $2c$ برابر $\frac{c}{a}$ است.

$$2a = 12 - (-8) = 20 \Rightarrow a = 10$$

$$\frac{c}{a} = \frac{3}{5} \Rightarrow \frac{c}{10} = \frac{3}{5} \Rightarrow c = 6 \Rightarrow 2c = 12$$

-۱۱

با توجه به ویژگی نقاط روی بیضی، داریم:

$$MF + MF' = NF + NF' \xrightarrow{MF=NF'} MF' = NF$$

$$\begin{cases} MF' = NF \\ FF' = FF' \\ MF = NF' \end{cases} \xrightarrow{\text{ض ض ض}} \triangle MFF' \cong \triangle NFF'$$

$$\Rightarrow \hat{F}_1 = \hat{F}'_1 \Rightarrow \triangle OFF' \text{ متساوی الساقین}$$

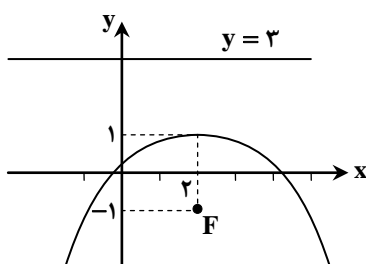
$$\Rightarrow OF = OF'$$

-۱۲

نکته: معادله سهمی قائم با رأس $S(h, k)$ به صورت زیر است.

معادله سهمی	کانون	خط هادی	محور سهمی	دهانه سهمی
$(x-h)^2 = -2a(y-k)$	$(h, -a+k)$	$y = a+k$	خط $x = h$	روبه پایین

با توجه به موقعیت مختصات رأس و کانون، سهمی قائم رو به پایین است و داریم:

$$a = 1 - (-1) = 2$$

$$(x-2)^2 = -8(y-1)$$

$$\text{خط هادی: } y = 3$$

-۱۳

سهیمی افقی و دهانه آن رو به راست است. $y^2 + 4y + 4 = 4x + 4 \Rightarrow (y+2)^2 = 4(x+1) \Rightarrow$

نکته: معادله سهیمی افقی با رأس $S(h,k)$ به صورت زیر است.

معادله سهیمی	کانون	خط هادی	محور سهیمی	دهانه سهیمی
$(y-k)^2 = 4a(x-h)$	$(a+h, k)$	$x = -a+h$	خط $y = k$	روبه راست

رأس: $S(-1, -2)$

$4a = 4 \Rightarrow a = 1$

کانون: $F(0, -2)$

خط هادی: $x = -2$

-۱۴

الف) نادرست؛ زیرا خط به معادله $\begin{cases} y = b \\ z = c \end{cases}$ بر صفحه YOZ عمود است.

ب) درست

پ) صفر؛ زیرا اولاً:

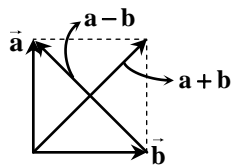
$$|\vec{k} \times (\vec{i} \times \vec{j})| = |\vec{k} \times \vec{k}| = |\vec{0}| = 0$$

ثانیاً ضرب داخلی بردارهای عمود بر هم برابر صفر است، پس:

$$\vec{k} \cdot (\vec{i} \times \vec{j}) = 0$$

پس حاصل برابر صفر است.

ت) عمودمنصف؛ زیرا در این حالت مطابق شکل، بردارهای $a+b$ و $a-b$ قطرهای یک مربع هستند.

-۱۵

بردار تصویر قائم \vec{a} بر امتداد بردار \vec{b} به صورت زیر به دست می آید:

$$\vec{a}' = r\vec{b} = \frac{\vec{a} \cdot \vec{b}}{|\vec{b}|^2} \vec{b}$$

$$2\vec{a} - \vec{b} = (2, -1, 1) - (1, 0, 1) = (1, -1, 0) = \vec{c}$$

$$\vec{c}' = \frac{\vec{c} \cdot \vec{b}}{|\vec{b}|^2} \vec{b} = \frac{2+0+0}{1+0+1} (1, 0, 1) = (1, 0, 1)$$

$$|\vec{c}'| = \sqrt{1+0+1} = \sqrt{2}$$

-۱۶

مساحت مثلثی که با دو بردار \vec{a} و \vec{b} ساخته می شود برابر است با $S = \frac{1}{2} |\vec{a} \times \vec{b}|$

$$\frac{1}{2} |\vec{a} \times \vec{b}| = 6 \Rightarrow |\vec{a} \times \vec{b}| = 12$$

روش اول:

$$|\vec{a} \times \vec{b}| = |\vec{a}| |\vec{b}| \sin \theta = 12 \Rightarrow \sin \theta = \frac{1}{2} \xrightarrow{\text{حاده است}} \theta = 30^\circ \Rightarrow \vec{a} \cdot \vec{b} = |\vec{a}| |\vec{b}| \cos \theta = 3 \times 4 \times \frac{\sqrt{3}}{2} = 12\sqrt{3}$$

روش دوم:

$$(\vec{a} \cdot \vec{b})^2 + |\vec{a} \times \vec{b}|^2 = |\vec{a}|^2 |\vec{b}|^2 \Rightarrow (\vec{a} \cdot \vec{b})^2 + 144 = 9 \times 64 \Rightarrow (\vec{a} \cdot \vec{b})^2 = 432 \Rightarrow \vec{a} \cdot \vec{b} = 12\sqrt{3}$$

$$(\vec{a} + 2\vec{b}) \cdot (\vec{a} - \vec{b}) = |\vec{a}|^2 - \vec{a} \cdot \vec{b} + 2\vec{a} \cdot \vec{b} - 2|\vec{b}|^2 = |\vec{a}|^2 + \vec{a} \cdot \vec{b} - 2|\vec{b}|^2 = 9 + 12\sqrt{3} - 2(64) = 12\sqrt{3} - 119$$

حجم متوازی السطوح برابر است با مساحت قاعده در ارتفاع.

با توجه به اینکه قاعده بردارهای \vec{a} و \vec{b} می باشد. اندازه قاعده برابر $|\vec{a} \times \vec{b}|$ و حجم متوازی السطوح $|\vec{c} \cdot (\vec{a} \times \vec{b})|$ می باشد و ارتفاع آن برابر است با تقسیم حجم بر مساحت قاعده.

روش اول:

$$\vec{a} \times \vec{b} = \begin{vmatrix} \mathbf{i} & \mathbf{j} & \mathbf{k} \\ 2 & -1 & 0 \\ 0 & 1 & 3 \end{vmatrix} = (-3, -6, 2) \Rightarrow |\vec{a} \times \vec{b}| = \sqrt{9 + 36 + 4} = 7$$

$$|\vec{c} \cdot (\vec{a} \times \vec{b})| = |(4, 0, -1) \cdot (-3, -6, 2)| = |-12 - 0 - 2| = |-14| = 14$$

$$h = \frac{|\vec{c} \cdot (\vec{a} \times \vec{b})|}{|\vec{a} \times \vec{b}|} = \frac{14}{7} = 2$$

روش دوم: توجه کنید که حجم متوازی السطوح را با استفاده از دترمینان 3×3 که هر سطر آن را یکی از سه بردار تشکیل می دهد، می توان به دست آورد:

$$V = \begin{vmatrix} 0 & 1 & 3 \\ 2 & -1 & 0 \\ 4 & 0 & -1 \end{vmatrix} = |0 - 1(-2) + 3(4)| = 14$$

(ترتیب نوشتن بردارها اهمیتی ندارد؛ زیرا جابه جا کردن سطرها در قدرمطلق حاصل دترمینان تأثیری ندارد.)

$$\text{ارتفاع} = \frac{\text{حجم متوازی السطوح}}{\text{مساحت قاعده متوازی السطوح}} = \frac{14}{7} = 2$$